

4. Эрнст Л.К., Григорьев Ю.Н. Интенсификация методов работы с породами в условиях производства молока на промышленной основе//Селекция молочного скота и промышленные технологии.-М.: Агрпромиздат,1990.-С.3-21.

У роботі наведені результати оцінки різних генеалогічних ліній чорно-рябої і голштинської порід. Встановлено, що між лініями є значні відмінності як за молочною продуктивністю, так і за показниками відтворної здатності.

Ключові слова: голштинська порода, схрещування, зональний тип, інбридинг, генеалогічна структура, генеалогічна лінія, внутрішньолінійний підбір.

This article adduces the results of the evolution of disserent genealogical lines of black – and white and holstein cous. It is stated that there are significant differences both in milk production and reproductive between the lines.

Key words: Holstein breed, crossbreeding, Zone type, inbreeding, genealogical structure, the genealogical line, interline selection

Дата надходження в редакцію: 16.10.2012 р.

Рецензент: д.с.г.н., професор Л.М. Хмельничий

УДК 636.4:002.8

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ М'ЯСНИХ ТИПІВ СВИНЕЙ УКРАЇНСЬКИМИ СЕЛЕКЦІОНЕРАМИ (1965-1980pp).

І.Б. Баньковська, к.с.-г.н., Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН України

Виділені і детально проаналізовані в історико-зоотехнічному аспекті особливості науково-методичних підходів в процесі створення харківського типу беконних свиней та полтавського м'ясного типу (ПМ-1) українськими селекціонерами в 1965 -1980 роках. Зроблено висновок про значимість традиційних та новаторських методів в одержанні найефективніших поєднань свиней сальних і м'ясо-сальних вітчизняних порід із зарубіжними породами м'ясного напрямку продуктивності в різних схемах відтворювального схрещування для створення нових конкурентоздатних м'ясних генотипів свиней та реалізації поставлених науково-практичних завдань підвищення виробництва свинини.

Ключові слова: свині, методи, створення, відтворювальне схрещування, полтавський тип, харківський тип, селекційний процес, поєднання.

Постановка проблеми. Одним з найважливіших показників рівня розвитку тієї або іншої науки завжди виступали і виступають методи дослідження – їхня різноманітність і пізнавальна ефективність. Саме за допомогою методу здійснюється процес пізнання, який є частиною загального історичного процесу життєдіяльності суспільства. Очевидно, що обсяг і глибина нових знань залежать від ефективності методів, що застосовуються дослідниками.

К. А. Тімірязев, оцінюючи особливу роль наукового методу, зауважував: «Людині, яка вивчає історію наук, часто доводиться переконуватися в тому, що винахід, або правильне послідовне використання нового прийому дослідження, нового інструменту відіграє інколи не менш важливу роль в розвитку знань, ніж навіть нова ідея, нова теорія» [3].

Дослідження поняття методу та методології в науковому пізнанні свідчать про те, що методологія зовсім не зводиться до суми рецептів для дослідника: вона може орієнтувати змістовне наукове дослідження, але в жодному випадку не може підмінити його або виступати у вигляді алгоритмічно оформленої технології нау-

кового мислення. Розширення засобів і методів підсилює можливості наукового пізнання і в той же час розкриває всю складність, неоднозначність та різноманітність творчого наукового процесу [9, с.4, 5].

У дослідженні історії науки в цілому та сільського господарства зокрема особливим питанням є з'ясування ролі методології пошукового процесу в реалізації поставлених перед науковцями конкретних практичних завдань.

Мета дослідження: З'ясувати роль методичних особливостей створення українськими селекціонерами нових типів свиней м'ясного напрямку продуктивності в реалізації поставлених науково-практичних завдань підвищення виробництва свинини (1965 – 1980 pp.).

Матеріали і методика досліджень. Зважаючи на те, що тема ролі методичного процесу створення селекційних досягнень у тваринництві потребує всебічного дослідження, ми звернулися до міждисциплінарного підходу. Окрім загальнонаукових (індукції, дедукції, аналогії, аналізу, синтезу) та методів історії (опису, порівняння, аналізу статей та архівних матеріалів тощо) використовувались методи філософії, зокрема

гносеології, (для з'ясування суті поняття «методу» та принципів вибору науковцями певних методологічних підходів), а також методи інших наук.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми.

Всебічний аналіз історичних джерел свідчить, що сприятливі умови для розвитку всіх галузей сільського господарства, і особливо тваринництва, в республіках бувшого Радянського Союзу починають складатися після Постанови березневого 1965 р. Пленуму ЦК КПРС «Про невідкладні заходи подальшого розвитку сільського господарства СРСР». В матеріалах Пленуму наголошувалося на те, що поряд зі створенням міцної кормової бази, поліпшенням годівлі, утримання сільськогосподарських тварин, подальшим підвищенням чисельності поголів'я, істотне значення в плані збільшення виробництва продуктів харчування набуває покращення племінної роботи у тваринництві [14].

Серед основних заходів «підвищення продуктивності громадського тваринництва», що почали інтенсивніше реалізовуватися на теренах України з середини 60-х років, були: чітка організація ветеринарних заходів, проведення планової оцінки тварин на фермах і створення племінних груп, закупівля племінного поголів'я, підвищення заводських кондицій племінних тварин, покращення умов годівлі та утримання основного стада і молодняка, налагодження племінного обліку та відтворення стада за рахунок власного приплоду від кращих батьків, складання планів племінної роботи, використання міжпородного схрещування, організація пунктів штучного осіменіння, навчання кадрів, співпраця з науковцями [5, с. 2-5, 31-36, 39-42, 57, 60].

Історичне завдання радянської зоотехнічної науки того часу полягало в тому, щоб на основі культурної спадщини, попередніх надбань та багатого досвіду вітчизняного тваринництва побудувати таку систему розведення сільськогосподарських тварин, яка б забезпечила необхідні темпи росту поголів'я і якісного його вдосконалення. Перед селекціонерами-науковцями постало завдання розробляти й ширше використовувати найбільш сучасні на той час методи розведення і способи вирощування високопродуктивних, міцних, здорових, пристосованих до місцевих умов племінних тварин, а також впроваджувати їх у виробництво [14].

В літературних джерелах з усіх існуючих способів підвищення рівня виробництва свинини найважливішою виділяється інтенсифікація свинарства шляхом покращення продуктивності свиней. Тільки підвищення багатоплідності, швидкості росту тварин, виходу м'яса на кожну початкову голову вважається найбільш економічним способом ефективного виробництва свинини [8, с.3]. Племінне свинарство є базовою

основою названого процесу і в своїй практиці використовує декілька науково-методичних напрямків підвищення продуктивності тварин. Насамперед це цілеспрямоване поступове покращення господарсько-корисних ознак свиней методом внутрішньопородної селекції, відбором і підбором пар оціненого поголів'я. По-друге, підвищення продуктивності свиней шляхом міжпородного схрещування, міжлінійної та породно-лінійної гібридизації для швидкого та масового вирощування високопродуктивного товарного молодняка. Методично поєднує ці два напрямки робота по вдосконаленню існуючих та створенню нових високопродуктивних спеціалізованих ліній, типів і порід свиней придатних для інтенсивного використання в нових умовах ведення свинарства [6, с. 205, 228, 240].

Академік Овсянніков О.І. відзначав, що в нашій країні створення нових порід свиней проходило трьома шляхами. Один з них – виведення порід без міжпородного схрещування на основі акліматизації імпортованих порід і поглибленої племінної роботи з тваринами в бажаному напрямку. Так була створена велика біла порода. Інший шлях – це створення порід на основі місцевих груп поліпшених свиней. Таким методом виводилася миргородська порода свиней. Більшість вітчизняних порід створено шляхом планового схрещування місцевих порід, добре пристосованих до даних умов розведення, з високопродуктивними вітчизняними або зарубіжними породами, тобто методом відтворювального схрещування. Прикладом є українська степова біла порода свиней [13, с.253-255].

При виведенні нових порід більш ефективними є ті методичні підходи, що допомагають вирішити основні вимоги – тварини повинні мати міцну конституцію і високу життєздатність; за основними господарськими показниками нова порода має перевершувати районовані породи, інакше вона не зможе конкурувати; тварини нової породи повинні відрізнятися стійкою спадковістю при достатній чисельності племінного поголів'я (ліній і родин), що забезпечує неспоріднене внутрішньопородне розведення [10, с.253-255].

Вибір селекціонерами-науковцями того чи іншого варіанту чи методу схрещування при створенні спеціалізованих ліній, типів і порід свиней обумовлюється рядом факторів: метою, кліматичними умовами, якістю та чисельністю селекційного матеріалу, організаційно-господарським рівнем ведення галузі і таке інше. Робота селекціонера при цьому спрямована не тільки на підтримку досягнутої продуктивності нового генотипу але й на подальше її поліпшення. Отже, аспект методології в історичному процесі створення нових селекційних досягнень має виражений діалектичний характер і потребує поглибленого осмислення та вивчення.

Результати досліджень та їх обговорення.

Аналіз публікацій наукових досліджень 60-х років свідчить про те, що за показниками розвитку і репродуктивними якостями свині вітчизняних планових порід не поступалися закордонним, але значно відрізнялися від останніх раннім відкладенням сала і відносно високим вмістом жиру в тушах. Тому породи сального і м'ясо-сального типів не могли повною мірою задовольнити зростаючих потреб споживачів на м'ясну свинину. Перед селекціонерами постало завдання покращити м'ясність свиней. До СРСР завозяться свині імпортних м'ясних порід для вивчення їх біологічних та господарських властивостей. Однак, свині зарубіжної селекції важко адаптувалися до місцевих умов годівлі та утримання, чутливо реагували на ветеринарні захворювання, не в повній мірі проявляли свій потенціал продуктивності. Тому Наказом Міністерства сільського господарства УРСР №661 від 7.09.1966 року базовим установам: Полтавському науково-дослідному інституту свинарства та науково-дослідному інституту тваринництва Лісостепу і Полісся УРСР було доведено завдання в найкоротші строки створити породи м'ясного напрямку продуктивності, використовуючи цінні якості вітчизняних та імпортних порід свиней [4, арк.4; 11, с. 37].

Для виведення нових генотипів свиней м'ясного напрямку продуктивності науковцями був обраний метод складного відтворювального схрещування. В реалізації цієї роботи здебільшого використані основні класичні селекційні принципи:

- 1) розробка чіткої моделі нової породи;
- 2) проект найбільш ефективної схеми схрещування базових порід;
- 3) обґрунтування вибору базових порід для системи схрещування;
- 4) використання в роботі великої кількості тварин;
- 5) застосування родинного парування на першому етапі консолідації породи в поєднанні із жорстким вибракуванням тварин небажаного типу;
- 6) створення умов годівлі та утримання ремонтного молодняка для розвитку цінних властивостей нового генотипу [10, с. 321].

Робота по створенню харківськими вченими-селекціонерами «нової породи свиней беконного типу» була розпочата в 1967 році колективом співробітників лабораторії свинарства харківського науково-дослідного інституту тваринництва під керівництвом кандидата сільськогосподарських наук В'ячеслава Олександроича Медведєва. Методичною особливістю цього процесу був вибір для схрещування тварин спеціалізованих беконних порід ландрас (Л) і уельська (У), що вдало поєднували в собі необхідні для нового генотипу господарсько-

корисні ознаки – високу м'ясність, енергію росту та оплату корму. Крім того вони мали бажаний тип тілобудови – довгий тулуб, особливо в середній частині, добре розвинені окости, що забезпечувало високий вихід найбільш цінних у харчовому відношенні сортів свинини (окіст, корейка, грудинка). В якості материнської основи були використані свиноматки великої білої породи (ВБ), що дало можливість усунути конституційну слабкість свиней порід ландрас і уельс у потомстві та отримати міцний однорідний помісний матеріал бажаного типу, пристосований до господарсько-кліматичних умов України [11, с. 37].

Селекційний процес проходив у три етапи. На початку, відібрані та оцінені за відгодівельними і м'ясними якостями нащадків, кнури і свиноматки класу еліта спаровувалися для одержання двопородних (ВБхЛ, ВБхУ) та трьохпородних (ВБхЛхУ), (ВБхУхЛ) помісей в прямих і реципрокних поєднаннях. Одержаний молодняк оцінювався за власною продуктивністю, а кращі підсвинки використовувалися для розведення «в собі». Вважаємо, що початок розведення помісей «в собі» саме з першого покоління є особливим методичним моментом даної роботи. На другому етапі підвищувалася чисельність тварин бажаного типу, закріплювалися ознаки, консолідувалися спадкові якості свиней, формувалась певна генеалогічна структура популяції. Наступним моментом авторського підходу було використання класичного методу інбридингу на родоначальників у віддалених та близьких ступенях спорідненості (1-2, 2-1, 2-2) для консолідації м'ясних якостей у помісей першого, другого та третього покоління. Поряд з цим використовувався комплекс заходів племінної роботи: інтенсивний відбір, прискорене обертання покоління, гомогенний відбір за принципом «краще з кращим дає краще» і жорстке бракування тварин з небажаними якостями. Третій етап створення харківського типу беконної породи свиней відзначився розширенням племінної бази, підвищенням чисельності поголів'я, подальшою консолідацією спадковості, створення цілісної генеалогічної структури. Однією з важливих ознак свиней нового генотипу була міцність конституції та висока резистентність тварин [12, с. 55]. Розподіл долей кровності різних порід у типі харківської селекції складав: ландрас – 37,5%, уельська – 37,5%, велика біла – 25% [7, с. 99].

Підвищена м'ясність свиней створеного типу добре поєднувалась з їх відгодівельними якостями. При інтенсивній відгодівлі молодняка до живої маси 100 кг і середньодобових приростах 600-800 г та витратах корму на 1 кг приросту 3,6-4,2 корм.од. вихід м'яса в тушах окремих тварин досягав до 62%.

Секцією свинарства Ради з племінної роботи

МСГ СРСР рекомендовано і затверджено наказом МСГ УРСР та Південного відділення ВАСГНІЛ № 299 (440) 137 від 31.12.1974 року ширше використовувати свиней харківської селекції в системах розведення та гібридизації свинарських підприємств України [12, с. 59].

Робота по створенню полтавської м'ясної породи свиней була розпочата в 1966 році на базі Полтавського науково-дослідного інституту свинарства і виконувалася колективом фахівців під керівництвом та за безпосередньої участі на той час кандидата сільськогосподарських наук, старшого наукового співробітника відділу розведення Броніслава Володимировича Баньковського. Наукові ідеї, що викладені у методиках досліджень, свідчать про оригінальність і незалежність селекційних підходів, що стали вагомим відсотком успішного виконання поставлених завдань по створенню вітчизняної м'ясної породи.

Перш за все, були розроблені чітка мета, напрямки та принципи роботи, що стали базовими протягом усього періоду створення нового генотипу. Стандартом породи планувалося: середня багатоплідність свиноматок – 10-11 поросят, вік досягнення живої маси при відгодівлі до 100 кг – 180-200 днів, товщина шпигу над 6/7 хребцями – 2,3-2,5 см, площа «м'язового вічка» - 35 см², вихід м'яса в туші – 61%. Цікаво, що заплановані Б.В. Баньковським, ще в 1967 році, показники цільового стандарту породи, були досягнуті у 1978 році, а найкращі тварини навіть перевищували його вимоги [1, арк.4].

Особливістю процесу створення породи свиней методом складного відтворювального схрещування стало перше теоретичне узагальнення методології селекції багатопородних помісей та досягнення найкращого розподілу долей кровності порід різного напрямку продуктивності для оптимізації рівня репродуктивних, відгодівельних і м'ясних якостей свиней нового генотипу. Принциповим також було здійснення формування і розширення геніалогічної структури з використанням гомогенного підбору, помірного інбридингу та жорсткого бракування [2, с.118; 1, с.7].

На першому етапі (1967-1972рр.) у схрещуванні використовувалися свиноматки миргородської (М) та великої білої породи (ВБ) з кнурами порід ландрас (Л), п'єтрен (П) і усекс-седлбекської (Ус). Хочеться особливо відмітити унікальність різних методичних схем і типів міжпородних поєднань, що включали в себе 24 варіанти дво-, трипородних та реципрокних схрещувань з подальшим поглибленням вивчення їх продуктивних якостей. У результаті вибору трьох кращих базових схем поєднань була «змінена спадкова основа вихідних порід і сформовані тварини з широкою генетичною різноманітністю ознак» [4, с. 52,53]. У першій

схемі двопородні свиноматки (миргородська х п'єтрен) поєднувалися з кнурами породи ландрас. У другій схемі трипородні матки (миргородська х ландрас х п'єтрен) схрещувалися з трипородними кнурами (миргородська х усекс-седлбекська х ландрас). У третій схемі передбачалося використання свиноматок великої білої породи в поєднанні з кнурами порід п'єтрен та ландрас.

Бажані позитивні якості кожної породи були у подальшому закріплені в модельних тваринах нового типу. Так, свині вітчизняних порід миргородської та великої білої підвищували багатоплідність, адаптивні властивості, якість м'яса та сала, тварини породи п'єтрен – розвинені м'язи окостів і лопаток, широку спину, високий індекс м'ясності туш, ландраси – еластичність шкіри, довжину тулубу, високі відтворювальні, відгодівельні та м'ясні якості, свині усекс-седлбекської породи додали новому типу глибину грудей і міцність кістяка [1, с.5,8].

В процесі пошуку ефективних поєднань порід і помісей виявлені цікаві особливості: вища продуктивність свиноматок і кращі відгодівельні якості нащадків спостерігалися у випадках, коли материнською основою були матки порід ландрас та великої білої, а батьківською – кнури миргородської породи. Зворотне схрещування (класичне) миргородські свиноматки і кнури породи ландрас виявилось менш ефективним, особливо за масою поросят при відлученні та відгодівельними показниками.

У 1973-1975 роках вивчався комплекс показників біологічних особливостей та продуктивних якостей свиней при розведенні «в собі» наступних п'ятипородних поєднань: (ВБхЛ)х(МхУсхП), (МхЛ)х(МхПхЛ), (МхПхЛ)х(МхПхЛ), (МхПхЛ)х(МхУсхП). Разом з цим проводилась закладка ліній кнурів і родин свиноматок нового м'ясного типу, збільшується чисельність поголів'я бажаних геніалогічних структур [4, с.55].

Період з 1975 по 1978 рік відзначився формуванням та розширенням геніалогічної структури породи – 5 ліній і 10 родин. Принциповим методичним підходом також було здійснення формування і розширення геніалогічної структури породи без вимушеного використання родинних парувань. Селекційна робота проводилась в плані консолідації бажаних спадкових ознак. [4, с.50]. На той час розподіл долей кровності порід в новому генотипі складав: велика біла – 25%, миргородська – 12,5%, ландрас – 37,5%, порода п'єтрен – 12,5%, усекс-седлбекська – 12,5% [7, с. 92]. Полтавські м'ясні свині за показниками скоростиглості переважали рівень районуваних порід на 8-9%, оплати кормів – на 5-6%, виходу м'яса – на 2-5%. Товарні гібриди з їх участю мали високу інтенсивність росту та м'ясність туш. Одержані результати були оцінені затвердженням Полтавського заводського типу свиней (ПМ-

1) Наказом Міністерства сільського господарства СРСР №101 від 4.04.1979 р. [4, с.8].

Доцільно зауважити, що свині харківського і полтавського типів під час державного породовипробування (1976 – 1977рр.) на Центральній контрольно-випробувальній станції при держплемзаводі «Зоря комунізму» Московської області показали високі результати відгодівельної і м'ясної продуктивності серед нових заводських та зональних типів, створених в різних регіонах СРСР з 1965 по 1978 роки. В подальшому за результатами випробувань тварини полтавської і харківської селекції увійшли в перелік восьми нових генотипів, що були обрані базовими для реалізації широкомасштабної програми створення нової радянської м'ясної породи свиней (1982 – 1992рр.) [7, с. 87,89,90,102].

Висновки та перспективи досліджень.

1. Вдале поєднання полтавськими і харківськими селекціонерами традиційних і новаторських методичних підходів для одержання найефективніших поєднань свиней сальних та

м'ясо-сальних вітчизняних порід із зарубіжними породами м'ясного напрямку продуктивності в різних схемах відтворювального схрещування дало можливість за короткий час створити і консолідувати нові конкурентоздатні м'ясні генотипи свиней.

2. Послідовна і всебічно осмислена методологія процесу створення харківського типу беконних свиней та полтавського м'ясного типу (ПМ -1) українськими селекціонерами в 1965 - 1980 роках заклала унікальну основу щодо перспектив використання тварин вітчизняних м'ясних генотипів в системах традиційного розведення та відгодівлі свиней, при інтенсивному виробництві свинини в системах промислового схрещування і гібридизації, а також в реалізації наступних програм вітчизняного породотворення.

3. Аспект методології в історико-зоотехнічному процесі створення нових селекційних досягнень має виражений діалектичний характер і потребує поглибленого осмислення та послідовного вивчення.

Список використаної літератури:

1. Архів інституту свинарства і агропромислового комплексу національної академії аграрних наук України, ф. 1969, оп. Методики и рабочие календарные планы, спр. Методика. Тема 3. «Выведение новой украинской породы свиней мясного направления продуктивности», 19 арк.
2. Архів інституту свинарства і агропромислового комплексу національної академії аграрних наук України, ф. 1971, оп. Рукописи методик и планов по разделам №1, спр. Методика, Тема (Р 0.51.256.ц.) «Выведение новой украинской породы свиней мясного направления продуктивности», 297 арк.
3. Афоризмы о науке [Электронный ресурс]/ OTREZAL.ru: [сайт]/ Режим доступа: http://www.otrezal.ru/about_science/ (29.01.12) - Заглавие с экрана.
4. Баньковский Б. Теория и практика селекции свиней по мясной продуктивности с применением сложного воспроизводительного скрещивания: дис. ... доктора с.-х.наук: 06.02.01/ Баньковский Бронислав Владимирович.- Полтава, 1980.- 293 с.
5. Державний архів Полтавської області, ф.15, оп.9, спр. 138 (08.04. - 07.12.1966г) Полтавский обком компартии Украины. «Информации райкомов партии обкому компартии Украины о повышении производительности общественного животноводства, состоянии птицеводства и племенной работы в колхозах и совхозах области», 80 арк.
6. Кабанов В.Д. Повышение продуктивности свиней / Виктор Данилович Кабанов. - М.: Колос, 1983. - 256 с.
7. Теория и методы выведения скороспелой мясной породы свиней / В.Д. Кабанов, Н.В. Гупалов, В.А., Епиши., П.П.Кошель. - М.: ВНИИплем, 1998. - 380 с.
8. Кабанов В.Д. Интенсивное производство свинины / Виктор Данилович Кабанов. - М., 2003.- 400 с.
9. Ковальченко И. Д. Методы исторического исследования / Иван Дмитриевич Ковальченко.- М.: Наука, 1987.- 439 с.
10. Красота В.Ф. Разведение сельскохозяйственных животных : [учебник]/ В.Ф.Красота, В.Т.Лобанов, Т.Г.Джапаридзе. – М.:Агропромиздат, 1990.- 463С.
- 11.Медведев В.О. Нова м'ясна порода свиней / В.О.Медведев, А.Ф.Ткачов // Вісник сільськогосподарської науки. - 1978.- № 4.- С. 37-41.
- 12.Медведев В.А. Результаты работы по выведению новой беконной породы свиней / В.О.Медведев, А.Ф.Ткачов // Научно-технический бюллетень НИИЖ Лесостепи и Полесья УССР.- № 24-25.-1979.- С. 53-59.
13. Овсянников А.И. Методы разведения и системы спаривания в свиноводстве / Свиноводство, [ред. Г. Н. Доброхотов].- М.: Колос, 1974.- 543с.
14. О неотложных мерах по дальнейшему развитию сельского хозяйства СССР / Постановление Пленума ЦК КПСС 24-26 марта 1965г.// КПСС в резолюциях и решениях. - Изд.9.- М.: Политиздат, 1986. - Т.10.- С.426-429.

Выделены и детально проанализированы в историко-зоотехническом аспекте особенности научно-методических подходов в процессе создания харьковского типа беконных свиней и полтавского мясного типа (ПМ-1) украинскими селекционерами в 1965 – 1980 годах. Сделан вывод о значимости традиционных и новаторских методов для получения наиболее эффективных сочетаний свиней сальных и мясо-сальных пород с зарубежными породами мясного направления продуктивности в разных схемах воспроизводительного скрещивания для создания новых конкурентноспособных мясных генотипов свиней и реализации поставленных научно-практических задач повышения производства свинины.

Ключевые слова: свињи, методи, створення, воспроизводительное скрещивание, полтавський тип, харьковский тип, селекційний процес, сочетания.

The features of scientific-methodical approaches analysed in detail in a process aspect of the creation of the Kharkiv type of bacon pigs and the Poltava meat-type(PM- 1) by the Ukrainian breeders in 1965 -1980 were distinguished and analysed in details in historic and zootechnical aspect. It has been done the conclusion about meaning of traditional and innovative methods to get the most effective combinations of the pigs of fat and meat-fat domestic breeds with the foreign breeds of the meat direction of a productivity in different schemes of a reproductive crossing for creation of new competitive meat genotypes of pigs and realization of the put research and practice tasks of increase of a pork production.

Keywords: pigs, methods, creation, reproductive crossing, Poltava type, Kharkiv type, selective process, combinations.

Дата надходження в редакцію: 14.10.2012 р.

Рецензент: д.с.г.н., професор Л.М. Хмельничий

УДК 636. 082. 2

ОТБОР КОРОВ-ПЕРВОТЕЛОК ПО КОМПЛЕКСУ ХОЗЯЙСТВЕННО-БИОЛОГИЧЕСКИХ ПРИЗНАКОВ

В.П. Гавриленко, д.с.-х.н., профессор ФГБОУ ВПО «Ульяновская ГСХА им П.А.Столыпина»

Г.А. Бушова, ФГБОУ ВПО «Ульяновская ГСХА им П.А.Столыпина

Е.Б. Зубкова, ФГБОУ ВПО «Ульяновская ГСХА им П.А.Столыпина»

Проведена оцінка і відбір коров по комплексу ознак з урахуванням молочної продуктивності і плодовитості – по індексу желательного типу. Установлено що молочна продуктивність і плодовитість залежить від величини індекса. Корови-первотелки $I_{жт}$ яких складає 0,36 і більше відрізняються високим якістю продукції і хорошою плодовитістю. Відбір коров-первотелок по індексу желательного типу приводить до оптимізації тривалості лактації, молочної продуктивності і плодовитості.

Ключевые слова: черно-пестрая, корова-первотелка, молочная продуктивність, плодovitість

Современная селекция животных основана на учете ряда ведущих признаков отбора: уровня продуктивности, регулярной плодовитости, приспособленности к комплексной механизации, устойчивости к заболеваниям и т.д. Однако, чем больше признаков отбора, тем меньше вероятность прогресса по каждому из них [1]. Поэтому для оптимизации отбора животных по комплексу хозяйственно-биологических признаков целесообразно применять метод селекционных индексов и индексов желательного типа [2].

Материалом для исследований явились 1318 коров-первотелок черно-пестрой породы племенного завода ООО ПСК «Красная Звезда» Ульяновского района. При конструировании индекса желательного типа была использована методика Ф.Ф.Эйснера [3], для трех признаков отбора в нашей модификации: $I_{жт} = X_1 \times h^2_1 / X_{ж1} + X_2 \times h^2_2 / X_{ж2} - X_3 \times h^2_3 / X_{ж3}$,

где X_1, X_2, X_3 – соответственно удой коров, содержание жира в молоке и сервис период; $X_{ж1}, X_{ж2}, X_{ж3}$ – стандарт желательного типа для отбора коров-первотелок: h^2_1, h^2_2, h^2_3 – наследуемость признаков; При вычислении коэффициентов наследуемости (h^2) мы руководствовались рекомендациями, изложенными в [2]. Чем больше величина индекса ($I_{жт}$), тем племенная ценность коровы по комплексу признаков больше. Из формулы индекса желательного типа следует, что если величина X_3 больше стандарта отбора, то третье слагаемое будет уменьшать индекс, а если меньше – то увеличивать. Разработанный индекс апробирован в стаде крупного рогатого скота черно-пестрой породы ООО ПСК «Красная Звезда». Предлагаемый индекс желательного типа выглядит следующим образом: $I_{жт} = X_1 \times 0,18/4000 + X_2 \times 0,36/4,0 - X_3 \times 0,1/90$, где 0,18; 0,36; 0,1 коэффициенты наследуемости соответствен-